ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA’LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

Илмий-инновацион журнал

Jurnal OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/6-son qarori bilan filologiya fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2021-yildan buyon nashr etiladi

2024/ № 1

Termiz – 2024

Muassis:
Termiz davlat universiteti

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020 yil 19 oktyabrda 1122 raqami bilan ro‘yxatga olingan. Matnlarda foydalanilgan misol, ko‘chirma va ma’lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardir. Jurnaldan ko‘chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 29.01.2024
Qog‘oz bichimi: 70x85
Bosma tabog‘i: 5.94
Ofset bosma. Ofset qog‘ozi
Adadi: 100
Bahosi kelishilgan narxda
Buyurtma: 155-son

«TerDU bosmaxonasi»da chop etildi
Termiz shahri, Barkamol avlod ko‘chasi, 43-uy

Tahririyat manzili:
190111, Termiz shahri,
Barkamol avlod ko‘chasi, 43.
Telefon: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Rasmiy sayt:
www.philologicalresearch.uz

BOSH MUHARRIR:
Abduqodir TOSHQULOV, iqtisod fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY’ATI:

Bekpo‘lat Umurqulov, filologiya fanlari doktori, professor (bosh muharrir o‘rinbosari)
Shoxista Maxmaraimova, filologiya fanlari doktori, professor (mas’ul muharrir)
O‘ral Xoliyorov, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)
Olmos Ulviy Binnatova, f.f.d., professor (Ozarbayjon)
Karl Rayxl, f.f.d., professor (Germaniya)
Vali Savash yelok, f.f.d., professor (Turkiya)
Dorota Silviya, f.f.f.d. (PhD), dotsent (Polsha)
Muslihiddin Muhiddinov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Ibodulla Mirzayev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Abdi Mamatov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Suyun Karimov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Muhammadxon Hakimov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Nafas Shodmonov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Dilmurod Quronov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Baxtiyor Mengliyev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Normat Yo‘ldoshev, f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)
Abdulla Xudoyqulov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Bobonazar Murtazayev, f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)
Asqar Eshmo‘minov, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Obidjon Shofiyev, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)
Zafar Umurqulov, f.f.f.d., dotsent, (PhD) (O‘zbekiston)
Nurali Amonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Hakim Ahmedov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Ahad Shukurov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Eshnazar Jabborov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Abdumurod Arslonov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Sirojiddin Turdimurodov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Umida Raximova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Gulchehra Begmatova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Shoira Amonturdiyeva, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Nargis Kurbanazarova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Muyassar Xolova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Zaynura Qodirova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)

Texnik muharrir: Bahodir To‘raliyev

Учредитель:
Термезский государственный университет

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

НАУЧНО-ИННОВАЦИОННЫЙ ЖУРНАЛ

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан от 19 октября 2020 года под номером 1122.

Авторы несут ответственность за точность приведенных в текстах примеров, отрывков и данных. Необходимо указывать источник при копировании из журнала.

Разрешено к печати: 29.01.2024
Размер бумаги; 70x85
Печатный лист: 5.94
Офсетная печать: Офсетная бумага
Тираж: 100. Цена договорная
Заказ: 155

Печатано в «Типографии ТерГУ»
ул. Баркамол авлод 43, г. Термез

Адрес редакции:
190111, г.Термез, ул. Баркамол авлод, 43.
Телефон: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Официальный сайт:
www. philologicalresearch.uz

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Абдукадир ТАШКУЛОВ, доктор экономических наук, профессор

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бекпулат Умуркулов, доктор филологических наук, профессор (зам. главного редактора)

Шохиста Махмараимова, доктор филологических наук, профессор (ответственный редактор)

Урал Холияров, ф.ф.ф.д. (PhD), доцент (Узбекистан)

Олмос Улвий Биннатова, д.ф.н., профессор (Азербайджан)

Карл Райхл, д.ф.н., профессор (Германия)

Вали Саваш Елок, д.ф.н., профессор (Турция)

Дорота Сильвия, PhD, доцент (Польша)

Муслихиддин Мухиддинов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Ибодулла Мирзаев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Абди Маматов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Суюн Каримов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Мухаммадхон Хакимов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Нафас Шодмонов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Дилмурод Куронов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Бахтиёр Менглиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Нормат Юлдашев, к.ф.н., доцент (Узбекистан)

Абдулла Худайкулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Бобоназар Муртазаев, ф.ф.н., доцент (Узбекистан)

Аскар Эшмуминов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)

Обиджон Шофиев, д.ф.ф.н. (PhD), доцент (Узбекистан)

Зафар Умуркулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Нурали Амонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Хаким Ахмедов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Ахад Шукуров, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Эшназар Джаббаров, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Абдумурод Арслонов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Сирожиддин Турдимуродов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Умида Рахимова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Гульчехра Бегматова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Шоира Амонтурдиева, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Наргис Курбаназарова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Муяссар Холова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Зайнура Кадирова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Технический редактор: Баходир Туралиев

Institutor:
Termez State University

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

SCIENTIFIC-INNOVATIONAL JOURNAL

Registered by the Agency for Information and Mass Communications under the President's Administration of the of the Republic of Uzbekistan on October 19, 2020 under number 1122.

The authors are responsible for the accuracy of the examples, passages and data provided in the texts. The source must be specified when copying from the journal.

Approved for printing: 29.01.2024
Size of the paper: 70x85
Printed sheet: 5.94. Offset printing.
Offset paper. Circulation: 100
Price is negotiable
Order: 155. Printed at the «Printing House of the TerSU»
43, Barkamol avlod str. Termez city.

Address of Editorial Office:
190111, Barkamol avlod str., 43,
Termez city.
Phone: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Official website:
www.philologicalresearch.uz

EDITOR IN-CHIEF:
Abdukodir TASHKULOV, doctor of economic sciences, professor

EDITORIAL BOARD:

Bekpulat Umurkulov, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (deputy chief editor)
Shohista Makhmaraimova, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (editor-in-chief)
Ural Kholiyorov, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Olmos Ulviy Binnatova, doct.of philol. sciences, professor (Azerbaijan)
Karl Rayxl, doct.of philol. sciences, professor (Germany)
Vali Salvash Elok, doct. of philol. sciences, professor (Turkey)
Dorota Silvia, PhD, associate professor (Poland)
Muslihiddin Mukhiddinov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Ibodulla Mirzaev, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Abdi Mmatov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Suyun Karimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muhammadkhon Khakimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Nafas Shodmonov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Dilmurod Kuronov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Mengliev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Normat Yuldashev, cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Abdulla Khudaykulov, PhD (Uzbekistan)
Bobonazar Murtazaev, cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Askar Eshmuminov, doct.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Obidjon Shofiev, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Zafar Umurkulov, PhD (Uzbekistan)
Nurali Amonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Hakim Akhmedov, PhD (Uzbekistan)
Ahad Shukurov, PhD (Uzbekistan)
Eshnazar Jabbarov, PhD (Uzbekistan)
Abdumurod Arslonov, PhD (Uzbekistan)
Sirojiddin Turdimurodov, PhD (Uzbekistan)
Umida Rakhimova, PhD (Uzbekistan)
Gulchekhra Begmatova, PhD (Uzbekistan)
Shoira Amonturdieva, PhD (Uzbekistan)
Nargis Kurbanazarova, PhD (Uzbekistan)
Muyassar Kholova, PhD (Uzbekistan)
Zaynura Kadirova, PhD (Uzbekistan)

Technical editor: Bakhodir Turaliyev

МУНДАРИЖА

TILSHUNOSLIK

SOBIROV ABDULHAY SHUKUROVICH
Globallashuv jarayonlarida o‘zbek tilining tutgan o‘rni 7

FAYZIYEVA XADICHA CHORUYEVNA
Boysun-Sho‘rchi o‘zbek shevalarida
qon-qarindoshlikni bildiruvchi atamalar 11

ШУКУРОВ АБДУЛАХАД АХМАДОВИЧ
Поэтик матнда форс-тожикча
ўзлашмаларнинг қўлланилиши..... 15

SIDDIQOV JAHONGIR NOSURULLOYEVICH
Ichki imkoniyat asosida yasalgan
ergonimlarning lingvistik tadqiqi..... 18

HAQBERDIYEVA SAGINA SHOMUROT QIZI
“O‘zbek tilining izohli lug‘ati”da berilgan
dizayn terminlari haqida mulohazalar..... 22

XAYDAROVA DILNOZA
Milliy qandolatchilik terminologiyasiga doir..... 25

BOYNAZAROV ISLOM
Development of some philosophical
terminology in uzbek and english languages..... 28

МУНДАРИЖА

ADABIYOTSHUNOSLIK

КУРБОНОВ АБДУМАЛИК
Навоий ижоди бўйича илмий қарашлар
(Айшеҳан Дениз Абикнинг тадқиқоти мисолида)..... 32

DJURABAYEVA ZAMIRA AXMEDOVNA
Zahiriddin Muhammad Boburning hayoti va
faoliyati – ibrat maktabi 35

NIGORA ESANOVNA ERKINOVA
Eshqobil Shukur she’rlarida badiiy san’atlar va
ularda leksik birliklarning qo‘llanish xususiyatlari..... 38

PROFESSOR JABBOR OMONTURDIYEV..... 42

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta'lim. 2024; 1
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

"O'ZBEK TILINING IZOHLI LUG'ATI" DA BERILGAN DIZAYN TERMINLARI HAQIDA MULOHAZALAR

Haqberdiyeva Sagina Shomurot qizi,
O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti ilmiy xodimi

Respublikamizda interyer dizayn terminlarini o'rganish bo'yicha ommaviy adabiyotlarning kam bo'lishiga qaramasdan, bu sohadagi ta'lim tizimi va ilmiy ishlarni bajarishga mo'ljallangan adabiyotlar soni kamligi bilan izohlanadi. Sohaga ma'lum darajada taalluqli ilmiy kuzatishlar, М.Р.Бородина[1], A.S.Uralov[2], Ш.Д.Аскаров[3], H.Buriyev[4], A.Madvaliyev[5], X.X.Berdiyev[6] va boshqalarning kitoblarida qisman uchraydi.

Keyingi paytlarda o'zbek tilining Davlat tili sifatidagi maqomi yanada mustahkamlanib bormoqda. Ayni paytda, jamiyatimizning barcha sohalariga xos terminlarni milliylashtirish borasida ko'p salmoqli ishlar olib borilmoqda. Sir emaski, ayniqsa, zamonaviy kasb-korlar terminlarini bir qolipga solish yuzasidan muammolar yuzaga kelishi tabiiy. Xususan, har bir sohaning o'ziga xos terminlari ma'no- mohiyatini ochib berish filologlar uchun ma'lum darajada qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin.

"O'zbek tilining izohli lug'ati" da tadqiqotimizga tegishli bo'lgan quyidagi terminlar mavjudligi kuzatiladi. Bular milliy terminalogiyamizda qo'llanilayotgan baynalminal tushunchalarini ifoda etayotganligini ta'kidlab o'tish joiz:

Tahlil etilayotgan terminlar dizayn sohasi uchun umumiy ayrim o'rinlar ramzlarini ifoda etuvchi ekanligi bilan xarakterlanadi.

Interyer dizayn terminlariga tegishli leksik- semantik guruh: ABSOLYUT [*lot.* absolutus- chegaralanmagan, shak- shubhasiz] *ayn.* mutlaq [1:28] - dizaynda umumiy ma'noda qo'llanuvchi termin bo'lib, chegarasiz, umumiy istiloh sifatida ma'no anglatib keladi. ABSTRAKT *ayn.* mavhum [1:28] - sohada umumiy istiloh sifatida ma'no anglatib keladi. ABSTRAKSIONIZM [*lot.* abstractio mavhumlik, uzoqlashish] 20- asr tasviriy san'atida, haykaltaroshlik va grafikasida o'ta formalistik oqim bo'lib, uning tarafdorlari obyektiv voqelikni mavhum geometrik shakllar, pala-partish chiziqlar, nuqtalar birikmasi (bog'lanmasi) sifatida tasvirlaydilar [1:28]. ABSTRAKSIYA [*lot.* abstraction-mavhumlik, noma'lumlik] 1 Bilishda narsa, hodisalarning muhim va muayyan belgi va qonuniyatlarini ajratish, bo'rttirib ko'rsatish maqsadida ularning juz'iy, ikkinchi darajali tomonlari yoki bog'lanishlaridan hayolan uzoqlashib fikr yuritish. 2 Abstraksiyalash yo'li bilan hosil qilingan mavhum tushuncha, nazariy umumlashtirma, nazariy xulosa [1:28]. AVANGARD [*fr.* avant- garde- oldindagi qo'riqchi] 1 Harbiy yurishlarda asosiy kuchlarni qo'riqlash uchun oldinda boruvchi askariy qism. 2 Biror xalq, sinf yoki ijtimoiy guruhning ilg'or qismi [1:28]. AVANGARDIZM [*fr.* avant-gardisme- ilg'orlik] 20- asr san'at va adabiyotida realistik bo'lmagan (hatto realistik oqimga zid) oqimlarning umumiy nomi. Uning tarafdorlari adabiyot va san'atning avvaldan mavjud an'analarini tan olmay, uni tubdan yangilashni, uning tasviriy va shakliy imkoniyatlarini kengaytirishni maqsad qilib qo'ygan, shunga ko'ra, hatto realizmni ham rad etganlar [1:29]. ADAPTATSIYA [*lot.* adaptation-moslashuv] 1 *biol.* Organizmning, mas., sezgi a'zolarining atrof- muhit sharoitlariga moslashishi, ko'nikishi. *Ko'z adaptatsiyasi.* 2 *huq.* Boshqa, yangi joyda yashash sharoitiga moslashish. 3 Chet tillarni o'rganuvchilar uchun asar matnini soddalashtirib berish va shu tariqa soddalashtirilgan matn. *Adaptatsiya qilingan matn* [1:39]. AYNIYAYAT [a.- aynan o'zi ekanlik, o'xshashlik] 1 *kt.* Aynan o'xshashlik, bir xillik. 2 *mat.* Tarkibidagi barcha harfiy belgilarning hamma qiymatlarida ham buzilmaydigan tenglik. *Trigonometrik ayniyatlar* [1:57]- dizaynda umumiy ma'noda qo'llanuvchi termin bo'lib, o'xshashlik, umumiy istiloh sifatida ma'no anglatib keladi. AKUSTIKA [*yun.* akustikos-eshitish, quloq solishga doir] 1 Fizikaning tovush hodisalarini o'rganadigan bo'limi [1:64]. 2 Biror binoda tovushlar-

[1] Бородина. М.Р. Художественное конструирование. Учебное пособие. – ТАСИ, 2013.

[2] Uralov A.S. Arxitekturada stillar va yangiliklarga intilish g'oyalari // Arxitektura, qurilish, dizayn. Ilmiy-amaliy jurnal, 2018-y, 3-4-sonlari.

[3] Аскаров Ш.Д. Архитектура Запада. Книга 4. Модернизм и постмодернизм. Критика концепций. Хайт В.Л. (ред.). 1987.

[4] Bo'riyev H. O'zRFA Botanika va zoologiya instituti; Toshkent davlat pedagogika instituti. – Toshkent: Fan, 1995. – 67 b.

[5] Madvaliyev A. O'zbek tilining izohli lug'ati. 1-jild. – Toshkent, 2006. – B. 679.

[6] Berdiyev X.X. O'zbek tilining o'tovsozlik leksikasi: filol.fals. fan.d. autorefarati. – Samarqand, 2017.

ning eshitilish sharoiti va xususiyatlari, tovushlarning yaxshi eshitilishi yoki eshitilmaslik holati. *Konsert zalining akustikasi yaxshi ekan* [1:64].

Interyer dizayniga tegishli kasb- hunar nomini ifodalovchi leksik- semantik guruh: ABSTRAKSIONIST Abstraksionizm namoyandasi [1:28].- interyer dizayniga tegishli kasb- hunar nomini umumiy ma'noda ifodalaydi. ARXITEKTONIK Arxitektonikaga oid. *Arxitektonik formalar* [1:102]. ARXITEKTONIKA [*yun*. architektonike (techne)-qurilish (san'ati)] *snt., arxit.* San'atda, xususan arxitekturada bir butunning ayrim qismlari o'rtasidagi uyg'unlik, mutanosiblik, moslik; badiiy elementlarning o'zaro monandligi, moslashuvi [1:102]. ARXITEKTOR [*yun.* architekton-arxitektura mutaxassisi] Arxitektura mutaxassisi, bino va inshootlarni loyihalovchi yoki quruvchi mutaxassis; me'mor [1:102]. ARXITEKTORLIK Arxitektor kasbi [1:102]. ARXITEKTURA [*lot.* architectura < *yun.* architektonike] Bino va inshootlarni loyihalash, qurish va bezatish san'ati; me'morlik. *Samarqand arxitekturasi. Zamonaviy arxitektura. Shahar markazida ulug'vor arxitektura ansambllari barpo etildi.* "Fan va turmush" [1:102]. ASBOBSOZLIK Turli asboblar ishlab chiqarish, sanoatning shu ish bilan shug'ullanuvchi tarmog'i. *Asbobsozlik zavodi. Asbobsozlikni rivojlantirmoq* [1:105].

Interyer dizayniga tegishli narsa- buyumlar nomini ifodalovchi leksik- semantik guruh terminlari: Avra to'n Astarsiz to'n. Avra kamzul Astarsiz kamzul. *Unsun xola, avra kamzulini boshiga yopindi- da, dalaga yo'l oldi.* A. Hayitmetov, Unsun xola. 2 Yostiqning sirtqi jildi [1:32] - erkaklar ustki kiyimini ifoda etuvchi termin. AVRA-ASTAR [f.] Avra va astar. *Avra-astari butun ko'rpa* [1:32]. Avra-astar chopon Avra bilan astardangina iborat (ya'ni paxtasiz) chopon, to'n. *..egnida avra-astar chopon, boshida beo'xshovroq o'ralgan chalma.* Sh. Toshmatov, Erk qushi [1:32]. Avra-astarini ag'darmoq (*yoki* qoqmoq, so'kmoq) Butun kirdikorlarini ochib tashlamoq. *Shoshmay tur, avra-astaringni ag'darib tashlamasam.. otimni boshqa qo'yaman.* "Tanish basharalar" [1:32]. ADRAS [f. - oqmato, yo'l-yo'l gulli mato] O'rishi ipak, arqog'i esa ipdan bo'lgan, atlasga o'xshash, ammo qalinroq mahalliy gazlama. *[Maxdum:] Bo'lmasa, -dedi ikkilanab, - jo'nroq adrasdan ol-chi. -* A. Qodiriy, Mehrobdan chayon. *..keng mehmonxonada qatqat atlas, adras ko'rpachalar ustida par bolishlarga ko'milib, yonbosh qilib yotgan..* K. Yashin [1:42]. ALACHA Qo'lda to'qilgan yo'l- yo'l ip yoki jun mato. *Bir choponlik alacha. O'zbekiston xalqi bo'z, alacha.. saxtiyon, aybaki terilar bilan O'zbekistonni ta'min qilib keldi.* Gazetadan [1:68]. ASTAR-AVRA Astar va avra [1:110]. Astar-avrasini ag'darmoq *ayn.* avra-astarini ag'darmoq *q.* avra-astar [1:110]. ASTARLIK Astar qilishga yaraydigan; astarbop. *Astarlik chit. Astarlik gazlama* [1:111]. ASTAR-PAXTA: astar-paxtasini chiqarmoq (*yoki* ag'darmoq) 1) tit-pit qilmoq, tilkapora qilmoq, dabdalasini chiqarmoq; 2) qattiq koyimoq, tanqid qilmoq; 3) butun kirdikorlarini ochib tashlamoq, fosh qilmoq [1:111]. ATLAS II [*a.*- tekis, silliq; ipakdan to'qilgan mayin mato] Bir tomoni yaltiroq, guldor, kudunglangan mahalliy ipak gazlama. *Qora atlas. Sariq atlas. Xon atlas. Sakkiz tepki atlas. Men keltirgan atlasni Yorim soldi sandiqqa. "Qo'shiqlar". Zamira ko'pchilikning talabi bilan o'rnidan turar ekan, qizil atlas ko'ylagining rangi yuziga urganday qip-qizarib ketdi.* P. Qodirov, Uch ildiz [1:114].

Vaqtinchalik yoki hizmat ko'rsatish maskanini ifodalovchi leksik- semantik guruh terminlari: AVTOUY Qurilish va sh.k. ishlar davomida yashash uchun o'rnatiladigan vagon, avtobus ko'rinishli ko'chma uy. *Xiyol so'nggi so'zlarni dilida takrorlab ulgurmasidanoq avtouylardagi chiroqlar charaqlab yondi.* I. Rahim. Taqsir [1:36]. AMFITEATR [*yun.* amphitheatron-ikki tomonlama tomosha] 1 Qadimgi Yunon va Rimda ommaviy tomoshalar, teatr spektakllari ko'rsatilgan mahobatli bino. 2 Tomosha zali (teatr, sirk) dagi yoki auditoriyadagi yarim doira shaklida qiya ko'tarilib boruvchi o'rindiqlar [1:81].

Interyer dizaynida shakl ifodalovchi leksik-semantik guruh terminlari: AYLANA 1 *ot* Tevarak, atrof. [*Jamila o'z- o'ziga:*] *Meni bu temir qafasga soldilar, ixtiyorimni o'zimdan oldilar. Aylanamda qancha poyloqchi, qancha qorovullar bor.* Hamza, Boy ila xizmatchi. 2 *ot geom.* Hamma nuqtalari markazdan baravar uzoqroqda bo'lgan yopiq egri chiziq. *Aylananing uzunligi. Aylana chizmoq.* 3 *sft.* Doiraviy, to'garak, g'ildirak shaklidagi. *Aylana yo'l. Aylana klub devorlari turli shiorlar yozilgan qizil satinlar bilan ziynatlangan.* A. Qodiriy, Obid ketmon [1:54]. ASIMMETRIK Simmetrik bo'lmagan, simmetriyasiz; *zid.* simmetrik [1:105]. ASIMMETRIYA [*yun.* asymmetria-o'lchovi bir xil emaslik] Simmetriyaning yo'qligi yoki buzilganligi; simmetriyasizlik; *zid.* simmetriya [1:105].

Interyer dizaynda chizish, bo'yash, maket yasashda ishlatiladigan asbob- uskunalar va materiallarni ifodalovchi leksik- semantik guruh: AKVAREL [*ital.* acquerello < *lot.* aqua- suv] 1 Suvda eritib ishlatiladigan bo'yoq, suv bo'yoq. *O'rol akaning.. akvarelda chizgan asarlarining ikki fazilati ko'zga tashlanadi.* T. Odilbekov. Tabiat kuychilari. 2 Shunday bo'yoq bilan solingan surat, rasm [1:61] ANDOZA *ayn.* andaza [1:85]. ARMATURA [*lot.* armature- qurol- aslaha, qurol turi] tvx. 1 Apparat, mashina, inshoot va sh.k. ning asosiy qismiga kirmaydigan yordamchi qismlari majmui. *Bug' qozonining armaturasi* [1:99]. 2 Temirbeton inshootlarning po'lat chiviqlardan iborat karkasi, sinchi, shuningdek, inshootlarni mustahkamlash uchun ularning oralariga qo'yiladigan metall qismlar majmui. *Shlyuz devorlari*

armaturasi. Kechagi katta kotlovan o‘rnini.. armatura simlari qoplagan. A. Muxtor, Opasingillar [1:99]. ANJOM [*f.*- tugash, oxir] 1 Uyro‘zg‘or narsa-buyumlari, asboblariga tegishli narsa. Torroq bo‘lsayam uy-joy, anjomlarimiz bor. S. Nurov, Narvon. *Anjomini tuyaga ortdi, Bola- chaqa, kuchuklari hech qolmayin chiqib ketdi.* “Yusuf va Ahmad” [1:85] 2 Har qaysi sohaning o‘ziga xos narsalari, kerak-yarog‘lari; asbob-qurollar. *Yo‘l anjomlari. Urush anjomlari. Harbiy anjomlar. O‘quv anjomlari. Mana shu ziraklar, pardoz anjomlari solingan chamadonimni ko‘tarib, o‘ttiz yil qishloq-ma-qishloq.. kezdim. S. Zunnunova, Olov. ..manam dunyoyi boumid Ahmadxo‘jam bilan Hamzaxo‘jamga bisot yig‘ib, to‘y anjomlarini butlab qo‘yganman.* N. Safarov, Olovli izlar. *Yevropada bezorilik anjomlari muzeyi ilk bor Vengriya poytaxtida ochildi.* Gazetadan [1:85]. ASBOB [*a.*- sabablar] Umuman, faoliyatda ishga solinadigan, faoliyat uchun xizmat qiladigan narsalar: qurolyarog‘, uy-ro‘zg‘or buyumlari va b. Urush asboblari. *Qishloq xo‘jaligi asboblari. Duradgorlik asboblari. Cholg‘u asboblari. Jarrohlik asboblari, Kosibchilik asboblari. Isitish asboblari* [1:105]. ASBOB-ANJOM [asbob- oxir, oqibat; ijro] Asbob va anjomlar majmui. *Uning o‘z ta’rificha, bu so‘zlar ilgari bizning hayotimizda mutlaqo bo‘lmay, endigina ommalashayotgan fanlar va texnika qurollari, buyum va asbob-anjomlarning "o‘zbekcha atamasi» edi.* P. Tursun, O‘qituvchi [1:105]. ASBOB-USKUNA Asbob va uskunalar majmui. *Zavod asbob-uskunalari* [1:105].

Uy ichki jihozlari tarkibiga mansub terminlar guruhi: AKVARIUM [*lot.* aquarium- suv; suvdon] 1 Suv hayvonlari va o‘simliklarini asrash va urchitish uchun foydalaniladigan shisha idish. *Lekin akvariumda boqiladigan ko‘pgina baliqlar.. ko‘k va qizil ranglarni ajratish qobiliyatiga ega bo‘ladi.* “Fan va turmush”. 2 Suv jonivorlari va o‘simliklarini o‘rganish va namoyish qilish bilan shug‘ullanadigan maxsus muassasa [1:61].

Interyer dizaynda daraxt va o’simliklarni ifodalovchi leksik- semantik guruh terminlari: ALOE [*yun.* aloe] 1 Piyozdoshlar yoki loladoshlar oilasiga mansub, sersuv va etdor bargli tropik va subtropik o‘simlik; sabur. 2 Shu o‘simlik bargining shirasidan tayyorlangan dori [1:74]. AR-AR II. [a.- archa] ar-ar terak Piramidasimon terak; shoterak. *Taxta ko‘prikning narigi tomoni.. yangi binolar bo‘lib, oldilariga qator ar-ar teraklar ekkanlar.* A. Qodiriy, Obid ketmon [1:93]. AREAL [*lot.* area-maydon, makon] 1 O‘simlik yoki hayvonlarning biror turi, turkumi yoki oilasi tarqalgan hudud [1:95]. 2 Til hodisalari- fonetik, leksik va b. hodisalar tarqalgan hudud, lingvistik areal [1:98]. ARG‘UVON [*f.*] 1 Yog‘och o‘ymakorligida ishlatiladigan, bahorda ochiladigan qirmizi gulli bir daraxt (burchoqsoshlar oilasiga mansub daraxtlar turkumi). *Ibodilla.. otni bino oldidagi qator arg‘uvon daraxtlarining biriga bog‘lab qo‘ydi.* H. G‘ulom, Mash’al. [1:103]. 2 Shu daraxtning guliga o‘xshash, qirmizi rang. *Arg‘uvon yuz. Arg‘uvon shafaq. Yuzlaring olmadek yonar, g‘unchai arg‘uvonmusan.* Mashrab [1:103]. ARG‘UVONIY Arg‘uvon guli rangli. *Kuydi ufqning piyolasiga Arg‘uvoniy bodasini shom.* “Yoshlik” [1:105].

Oshxonada ishlatiladigan idishlarni ifodalovchi leksik- semantik guruh terminlari: AMFORA [*lot.* amphora-qo‘shquloqli katta idish] *Ko‘zasimon qo‘shquloqli sopol idish. Hatto qo‘shquloqli amforada yunon konyaklari ham bor edi.* S. Ahmad, Jimjitlik [1:81].

Umuman olganda, interyer dizayn terminlari alohida tadqiq etiladigan sohalardan biri hisoblanadi. Binobarin, ushbu yo’nalishdagi terminlarni to’plash va tadqiq qilish dolzarb masalalar sirasiga kirishini aytib o’tmoq joiz.

Resume: This article focuses on the assignment of terms used in interior design in the “Explanatory Dictionary of the Uzbek language” and the study of issues related to the field of application. There has also been analysis of studies related to interior design.

Резюме: В данной статье основное внимание уделяется рассмотрению вопросов, связанных с приведением в “толковом словаре узбекского языка” терминов, используемых в дизайне интерьера, и сферой их применения. Также был проведен анализ исследований, связанных с дизайном интерьера.